

Az Alkotmánybíróság döntésének tájékoztató jelleggel közzétett, nem hivatalos szövege. A hivatalos közzétételre a Magyar Közlönyben, illetve az Alkotmánybíróság Határozatai című hivatalos lapban kerül sor.

IV/268/2024.

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

határozatot:

Az Alkotmánybíróság a Szegedi Ítéltábla Bpkf.I.642/2023/5. számú végzése és a Kecskeméti Törvényszék 2.Bpk.842/2023/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt elutasítja.

Indokolás

I.

- [1] Az indítványozó jogi képviselője (dr. Kadlót Erzsébet ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, és abban kérte a Szegedi Ítéltábla Bpkf.I.642/2023/5. számú végzése és a Kecskeméti Törvényszék 2.Bpk.842/2023/7. számú végzése alaptörvény-ellenességének a megállapítását és megsemmisítését.
- [2] Az indítványozó az alkotmányjogi panasz előzményeként az alábbiakat adta elő.
- [3] Az indítványozót a Pest Megyei Bíróság 7.B.81/206/2005. számú, 2010. június 10. napján kelt és a Győri Ítéltábla, mint másodfokú bíróság Bf.86/2011/86. számú, 2012. március 22. napján jogerős ítéletével – az elítélt távollétében kiszabott – 13 év szabadságvesztésre ítélte (elkövetési idő: 2005. április 18.). Az ügyben a Győri ítéltábla 2017. október 13-án kelt Bpi.III.355/2017/3. számú végzésével perújítást rendelt el. A perújítási eljárás során a Budapest Környéki Törvényszék 2018. május 31. napján kelt 21.B.90/2017/19. számú, illetve a Győri Ítéltábla 2018. szeptember 26. napján végleges Bf.III.98/2018/5. számú végzésével a perújítást elutasította.
- [4] Ezt követően a Kecskeméti Törvényszék 2020. december 8. napján meghozott 2.B.581/2018/50. számú, illetve a Szegedi Ítéltábla Bf.VI.202/2021/6. számú, 2021. július 5. napján jogerős ítéletével az indítványozót kábítószer birtoklásának büntette és más bűncselekmények miatt, mint visszaesőt, halmazati büntetésül 10 év szabadságvesztésre ítélte (elkövetési idő: 2016. október 4.).

- [5] Ez utóbbi elsőfokú ítélet kihirdetésekor az indítványozó már az elsőként kiszabott szabadságvesztést töltötte, annak megszakítására utóbb sem került sor.
- [6] A Kecskeméti Törvényszék 2023. szeptember 20. napján meghozott 2.Bpk.842/2023/7. számú végzésével az indítványozónak a fenti két szabadságvesztés büntetés összbüntetésbe foglalása iránti indítványát elutasította. Ezt a végzést a Szegedi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság 2023. december 11. napján meghozott Bpkf.I.642/2023/5. számú végzésével helybenhagyta. Jelen alkotmányjogi panaszban ezen végzések alaptörvény-ellenességét állítja az indítványozó.
- [7] A Kecskeméti Törvényszék elsőfokú végzésének indokolása szerint az összbüntetésbe foglalásnak azért nem volt helye, mert nem teljesült a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 93. § (1) bekezdése szerinti feltétel, miszerint a jogerősen kiszabott büntetéseket akkor kell összbüntetésbe foglalni, ha az elkövető valamennyi bűncselekményt a legkorábbi elsőfokú ügydöntő határozat kihirdetését megelőzően követte el. Az elsőfokú bíróság a végzésben rámutatott, hogy az összbüntetésbe foglalhatóság megítélése szempontjából sem a perújítás elrendelésének, sem a perújítási eljárás során hozott bírósági határozatoknak nincs jelentősége, mivel azok nem ügydöntő végzések, továbbá azok eredményeképpen a perújított jogerős döntés megváltoztatására nem került sor. A Szegedi Ítéltábla, mint másodfokú bíróság végzésében helyesnek nyilvánította a Törvényszék megállapításait, mivel az elbírált bűncselekmények elkövetési időpontjaira tekintettel nem álltak fenn az összbüntetésbe foglalásnak a Btk. 93. § (1) bekezdésében írt feltételei. A másodfokú bíróság álláspontja szerint –, amely kapcsán felhívta az Alkotmánybíróságnak a 3256/2022. (VI. 3.) AB határozatban foglalt érveit is – az összbüntetési eljárás során az elkövetési idő meghatározásakor az elbírált legutolsó bűncselekmény elkövetési ideje, jelen esetben 2016. október 5. napja az irányadó, ekként az összbüntetésbe foglalás feltételeit a Btk. alapján kellett vizsgálni. Egyetértett továbbá az Ítéltábla a Törvényszékkel abban, hogy az összbüntetési eljárásban nem irányadó a perújításban hozott elutasító határozat meghozatalának az időpontja annak ellenére sem, hogy a perújítást a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 637. § (1) bekezdés g) pontja alapján kötelezően kellett elrendelni.
- [8] Az alaptörvény-ellenesség indokolása körében az indítványozó kifejtette, hogy a bíróságok – álláspontja szerint – nem az Alaptörvény 28. cikkével összhangban értelmezték a perújítás során hozott határozat és a jogerő egymáshoz való viszonyát. A Be. 637. § (1) bekezdés g) pontja alapján ugyanis olyan esetben kötelező a perújítás, amikor a korábban elérhetetlen vagy külföldön tartózkodó terhelt távollétében befejezett eljárást követően a terhelt elérhetővé válik. A perújítás kötelező előírásával a jogalkotó ezekben az esetekben épp a jogerő feloldására kívánt lehetőséget teremteni. A távollévő terhelttel szemben hozott bírói döntés ezért az indítvány értelmében „akkor válik megváltoztathatatlaná és megtámadhatatlanná, ha a

jogalkotói szándéknak megfelelően kötelezően elrendelt perújítás során eljáró bíróság meggyőződik bárminemű modifikáció indokolatlanságáról, és azt meg is állapítja”. Az indítványozó szerint ezért az eljáró bíróságok akkor, amikor arra az álláspontra helyezkedtek, hogy a kötelező perújítás elrendelése és a perújítás elutasítása nem töri fel az alapügyben hozott határozatok jogerejét, a jogalkotó Be.-ből kiolvasható szándékával ellentétes, és így az Alaptörvény 28. cikkét sértő jogértelmezést és jogalkalmazást végeztek. Rámutatott az indítványozó arra is, hogy az első szabadságvesztés alapjául szolgáló cselekmény elkövetési ideje a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Btk.) hatálya idejére esik. A régi Btk.-nak az összbüntetésbe foglalás kapcsán támasztott feltételei továbbá az indítványozó esetében teljesültek és azok alkalmazásával az indítványozóra nézve kedvezőbb összbüntetési ítélet meghozatalának lett volna helye, mint a Btk. alkalmazásával

- [9] A fentiekén túl az indítványozó az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiságból levezethető jogbiztonság sérelmét, annak köréből a visszaható hatály tilalmának a megsértését is állította. Érvelése szerint az eljáró bíróságok nem alkalmazták az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben az összbüntetést illetően a régi Btk. és a Btk. ütközése körében már kifejtett és következetesen érvényre jutott, a bíróságok jogalkalmazását kötő elveket. Ennek kapcsán az indítvány felhívta a 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, a 3360/2018. (XI. 28.) AB határozat és az 1/2020. (I. 2.) AB határozat megállapításait. Az indítványozó kifogása szerint az összbüntetésbe foglaláskor eljáró bíróságok döntésük meghozatalakor nem végezték el a régi Btk. és a Btk. szabályainak az összevetését, holott annak az Alkotmánybíróság utalt gyakorlata értelmében az ügyében helye lett volna. Ilyen módon a bíróságok jogalkalmazása ellentétes volt az Alkotmánybíróság gyakorlatával.
- [10] Az Alaptörvény B) cikk fentiek szerinti megsértése az indítványozó szerint további alapjogi sérelmet is előidézett. Így a régi Btk., illetve a Btk. szabályaival ellentétes, *contra legem*, valamint az Alkotmánybíróság gyakorlatával ellentétes, *contra constitutionem* bírói jogértelmezés az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdés sérelmét eredményezte. Ugyanezen alaptörvényi rendelkezés – azon belül az indokolt bírói döntéshez való jog részjogosítványa – megsértéséhez vezetett, hogy a bíróságok a döntéseikben még csak érintőlegesen sem adtak számot arról, hogy miért tértek el teljes egészében az Alkotmánybíróságnak az összbüntetésre irányadó gyakorlatától. Mindezen túlmenően az indítványozó álláspontja szerint az összbüntetésbe foglalás során a bíróságok az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdését is megsértették azáltal, hogy figyelmen kívül hagyták a szabadságtól való megfosztás törvényi és alaptörvényi követelményeit. Ezzel az indítványozót hátrányos helyzetbe hozták, hosszabb idejű szabadságvesztés letöltésére kötelezték, mint amilyen tartamra az alkotmányosan értelmezett jogi környezet alapján köteles lett volna.

II.

Az Alkotmánybíróság eljárása során a következő jogszabályi rendelkezéseket vette figyelembe:

[11] Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„IV. cikk (2) Senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjónak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

III.

[12] Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság az indítvány érdemi vizsgálatát megelőzően lefolytatta az indítvány befogadására irányuló eljárást. Annak eredményeként az Alkotmánybíróság arra a megállapításra jutott, hogy az alkotmányjogi panasz indítvány megfelel az Abtv.-ben a befogadás körében az indítvánnyal szemben támasztott követelményeknek.

[13] Az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében alkotmányjogi panaszt az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés ellen lehet előterjeszteni. A jelen indítvány alapjául szolgáló eljárásban a Szegedi Ítéltábla Bpkf.I.642/2023/5. számú végzése minősült az Abtv. 27. § (1) bekezdése értelmében a bírósági eljárást befejező, így alkotmányjogi panasszal támadható döntésnek.

[14] Az Abtv. 30. § (1) bekezdése értelmében az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül kell benyújtani az ügyben első fokon eljáró bírósághoz címezve. Jelen esetben a kifogásolt másodfokú végzés 2023.

december 11. napján kelt, így az alkotmányjogi panaszt 2024. január 17-én határidőben terjesztették elő.

- [15] Az indítvány az Abtv. 52. § (1b) bekezdésében a határozott kérelemmel összefüggésben rögzített feltételeknek az alábbiak szerint részben tesz eleget. Megjelöli az indítvány az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést (Abtv. 27. §) és az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [B) cikk (1) bekezdés, IV. cikk (2) bekezdés, XXVIII. cikk (1) bekezdés, 28. cikk]. Meghatározza továbbá az Alkotmánybíróság által vizsgálendő konkrét bírósági határozatokat, megjelöli az eljárás megindításának indokait és az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét. Indokolást ugyanakkor arra nézve, hogy a sérelmezett bírói döntés miért ellentétes az Alaptörvény megjelölt rendelkezésével, az indítvány csupán az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésével és részben a XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben tartalmaz. Ezzel szemben nem adott elő alkotmányjogilag értékelhető önálló érvelést az indítványozó az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdéséhez és az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése körében az indokolt bírói döntéshez való joghoz, mint részjogosítványhoz kapcsolódóan, ezért az Alkotmánybíróság ezen indítványi elemek érdemi vizsgálatát nem végezte el. Végül kifejezett kérelmet fogalmaz meg az indítvány a kifogásolt bírósági döntések megsemmisítésére.
- [16] Az indítványban felhívott alaptörvényi rendelkezésekkel összefüggésben megjegyzi továbbá az Alkotmánybíróság azt is: az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon.
- [17] Önállóan nem szabályoz az indítványozó számára biztosított alapjogot az indítványban felhívott rendelkezések köréből az Alaptörvény 28. cikke. Ezért érdemi alkotmányossági vizsgálatnak ezen indítványi elem esetében –, vagyis annak kapcsán, hogy a bíróságok nem az Alaptörvény 28. cikkével összhangban értelmezték a perújítás során hozott határozat és a jogerő egymáshoz való viszonyát – nem volt helye. Ki kell emelni emellett azt is, hogy az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a „jogbiztonság önmagában nem Alaptörvényben biztosított jog, így az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének a sérelmére alkotmányjogi panaszt csak kivételes esetben – a visszaható hatályú jogalkotás és a felkészülési idő hiánya esetén {3268/2012. (X. 4.) AB végzés, Indokolás [14]–[17]; 3322/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [10]; 3323/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3324/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [9]; 3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [11]} – lehet alapítani” {33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [19]}. Jelen ügyben az indítványozó ezen kivételes esetek körébe eső kifogást nevesített, így kérelme alapján helye volt az Alkotmánybíróság további vizsgálatának.
- [18] Az Abtv. 56. § (2) bekezdése alapján a befogadhatóságról dönteni jogosult tanács mérlegelési jogkörében vizsgálja továbbá az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának törvényben előírt tartalmi feltételeit, különösen az Abtv. 27. §

szerinti érintettséget, a jogorvoslat kimerítését, valamint az Abtv. 29-31. § szerinti tartalmi követelményeket. Ezeket a feltételeket vizsgálva az Alkotmánybíróság az alábbi következtetésekre jutott.

- [19] Az indítvány eleget tesz az Abtv. 27. §-ából fakadó feltételeknek, mivel jogerős összbüntetési határozat ellen irányul. Az indítványozó a rendelkezésére álló jogorvoslati lehetőségeket kimerítette. A támadott döntéseket érintően továbbá az indítványozó alkotmányjogi panasz előterjesztésére jogosultnak tekinthető, és figyelemmel arra, hogy a megsemmisíteni kért bírósági határozatok rá vonatkozó büntetőjogi szankciót rögzítenek, nyilvánvalóan érintett is.
- [20] Az Abtv. 29. §-a alapján az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának az is feltétele, hogy az indítvány a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetőségét vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést vessen fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában is megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását {erről lásd: 3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30], illetve 34/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [18]}. A feltételek meglétének a vizsgálata az Alkotmánybíróság mérlegelési jogkörébe tartozik.
- [21] A konkrét esetben az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó által a visszaható hatály tilalmának sérelme körében, továbbá azzal összefüggésben a tisztességes eljáráshoz való jog megsértését érintően előadott aggályok, különös tekintettel a felhívott alkotmánybírósági határozatok megállapításaira, szükségessé teszik az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatának az áttekintését és annak ismeretében a konkrét ügy egyedi körülményeinek az értékelését. Ennek hiányában nem zárható ki a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség lehetősége. Ezért az Alkotmánybíróság az indítvány befogadása mellett döntött.
- [22] Az Ügyrend 31. § (6) bekezdése értelmében az előadó alkotmánybíró a panasz befogadásáról szóló döntés helyett a panasz érdemi elbírálását tartalmazó határozat-tervezetet terjeszthet elő. Az Alkotmánybíróság a jelen esetben a hivatkozott rendelkezés alkalmazásával járt el.

IV.

- [23] Az indítvány nem megalapozott.
- [24] 1. Az indítványozó kifogásait érintően az Alkotmánybíróság hangsúlyozza, hogy „[a] bírói döntések alkotmányossági felülvizsgálatát lehetővé tevő alkotmányjogi panasz (Abtv. 27. §) az Alaptörvény 28. cikkének érvényesülését szolgáló jogintézmény.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]} Az Alaptörvény 28. cikke megköveteli, hogy a bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék. „A 28. cikk szerint a jogszabály Alaptörvénnyel összhangban történő értelmezése a bíró számára

nem csak jog, hanem kifejezett kötelesség: amennyiben a bíró a jogszabály szövegét az értelmezés segítségével az Alaptörvénnyel összhangban tudja alkalmazni, annyiban ennek megfelelően köteles eljárni.” {28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}

- [25] Az Abtv. 27. § szerinti alkotmányjogi panasz alapján az Alkotmánybíróság a bírói döntésben foglalt jogértelmezésnek az Alaptörvénnyel való összhangját vizsgálja, azt, hogy a jogszabály alkalmazása során a bíróság az Alaptörvényben biztosított jogok alkotmányos tartalmát érvényre juttatta-e. Ha a bíróság az előtte fekvő, alapjogilag releváns ügy alapjogi érintettségére tekintet nélkül járt el, és az általa kialakított jogértelmezés nem áll összhangban e jog alkotmányos tartalmával, akkor a meghozott bírói döntés alaptörvény-ellenes.” {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [18]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]} Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasznak az Alkotmánybíróság tehát akkor ad helyt, ha a bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás egyértelmű következménye valamely Alaptörvényben biztosított jog sérelme.
- [26] Jelen – az Abtv. 27. §-ára alapított – alkotmányjogi panaszeljáráásban az Alkotmánybíróság azt vizsgálhatta, hogy a konkrét bírósági jogértelmezés és jogalkalmazás következtében megvalósult-e az indítványozót érintően az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésének és azzal összefüggésben az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a megsértése.
- [27] 2. Az indítványban kifogásolt bírósági határozatok alaptörvény-ellenességét az indítványozó – az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerinti jogbiztonság és XXVIII. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes eljáráshoz való jog összefüggésében is – lényegében azért állította, mert szerinte a bíróságok nem alkalmazták az Alkotmánybíróság korábbi döntéseiben az összbüntetést illetően a régi Btk. és a Btk. alkalmazhatósága körében már kifejtett és következetesen érvényre jutatott, a bíróságok jogalkalmazását kötő elveket. Ezért a kifogásolt bírósági döntések az indítványozó szerint egyrészt sértik a visszaható hatály tilalmát, másrészt *contra constitutionem* jogalkalmazást valósítanak meg.
- [28] 2.1. A jogállamiság klauzulából kiolvasható jogbiztonság követelménye az Alkotmánybíróság következetes felfogása szerint azt jelenti, hogy a jogrendszer egésze, annak részterületei, valamint egyes szabályai világosak, egyértelműek, hatásukat tekintve kiszámíthatóak és a norma címzettjei számára előre láthatóak legyenek és a jogalkalmazás során felismerhető normatartalmat hordozzanak {9/1992. (I. 30.) AB határozat, ABH 1992, 65-66.; újabb gyakorlatból: 38/2012. AB határozat, Indokolás [84] és 3106/2013. (V. 17.) AB határozat, Indokolás [8]}. A jogbiztonság teremti meg a lehetőséget a jogalanyoknak arra, hogy magatartásukat ténylegesen a jog előírásaihoz tudják igazítani {3208/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}. „A jogi normák előreláthatóságának és kiszámítható működésének

követelménye felöleli a visszamenőleges hatályú jogi szabályozás korlátozott és kivételes lehetőségét. Vagyis jogszabály a kihirdetését megelőző időre nem állapíthat meg jogkövetkezményeket: nem rögzíthet kötelezettséget és nem nyilváníthat valamely magatartást jogellenessé.” {10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [50]; megerősítette: 33/2019. (XI. 27.) AB határozat, Indokolás [39]} Az Alkotmánybíróság szerint továbbá valamely jogszabály nem csupán akkor minősülhet az említett tilalomba ütközőnek, ha a hatálybalépés visszamenőlegesen történt, hanem akkor is, ha a jogszabály rendelkezéseit – erre irányuló kifejezett rendelkezés alapján – a jogszabály hatálybalépése előtt létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell {57/1994. (XI. 17.) AB határozat, ABH 1994, 324-325.; 16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [32]; 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [51]} Önmagában ugyanakkor a szabály visszaható hatályú alkalmazása nem vezet feltétlenül alaptörvényellenességhez. Az Alkotmánybíróság gyakorlata értelmében ugyanis a tilalom kizárólag a jogalanyok helyzetét elnehezítő (ad malam partem) visszaható hatályú szabályra irányadó {110/2009. (XI. 18.) AB határozat, ABH 2009, 971, 984.; 10/2018. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [58]}.

- [29] 2.2. Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is hangsúlyozza továbbá, hogy „[a]z alkotmányos büntetőjognak az Alaptörvény rendelkezéseiből fakadó komplex követelményrendszere, a jogállamiság és a jogbiztonság érvényesülésének kritériumai, köztük különösen a visszaható hatály tilalma nem csupán irányt mutatnak, de határokat is szabnak a jogalkotói és a jogalkalmazói tevékenységnek {16/2014. (V. 22.) AB határozat, Indokolás [74]}. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint továbbá a *contra legem* bírói jogértelmezés felveti „a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének sérelmét is. A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]; de ugyanígy: 3173/2015. (IX. 23.) AB határozat, Indokolás [52]}.
- [30] 2.3. A *contra legem* és *contra constitutionem* jogalkalmazással kapcsolatos gyakorlata keretében továbbá az Alkotmánybíróság az alábbiakra mutat rá.
- [31] Az Alkotmánybíróság a tisztességes bírói eljáráshoz való joggal összefüggésben hangsúlyozza, hogy az „Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése egy processzuális alapjogot tartalmaz, amely elsősorban a bírói eljárással szemben támasztott eljárási garanciák rendszerét jelenti” {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [42]; 3046/2019. (III. 14.) AB határozat, Indokolás [34]}. Ezért az Alkotmánybíróság jellemzően a bírói jogértelmezés állított hibájára alapított alkotmányjogi panaszt – a tisztességes bírói eljáráshoz való joggal összefüggésben – érdemben nem vizsgálja.

- [32] Az Alkotmánybíróság a jogbiztonság követelményét érintően megállapította ugyanakkor azt is, hogy egy szabályozás felülírása, kitágítása a bíróságok részéről már nem jogértelmezési, hanem *contra legem* jogalkalmazási – tulajdonképpen jogalkotási – tevékenységet jelent, ami felveti a bíróságok törvényeknek való alávetettsége elvének a sérelmét. „A jogállamiság elvéből, követelményéből az is következik, hogy a jogértelmezés nem válhat a jogalkalmazó szerv önkényes, szubjektív döntésének eszközévé. Ellenkező esetben sérülne a jogbiztonság követelménye, a jogalkalmazó szervek döntéseire vonatkozó kiszámíthatósági és előre láthatósági elvárás.” {3026/2015. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [27]}
- [33] Az Alkotmánybíróság e megállapításokat irányadónak tekintette a tisztességes bírósági eljáráshoz való joggal összefüggésben, és elismerte, hogy a *contra legem* jogalkalmazás a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmére vezethet. Ennek megállapításának azonban kivételes esetben lehet helye, és a bírói jogértelmezés kirívó – alapjogi relevanciát elérő – hibája jellemzően akkor merülhet fel, ha a következő – egymást erősítő – feltételek együttes fennállása megállapítható. Egyrészt a bíróság a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog mint eljárásjogi jellegű alapjog egy aspektusát, az indokolási kötelezettséget sértő módon nem indokolja meg, hogy az adott jogkérdésre irányadó, hatályos jogi normákat miért nem alkalmazza. Másrészt, ezzel párhuzamosan, ha a bíróság a jogkérdésre nyilvánvalóan vonatkozó jogi normákat nem veszi figyelembe. Harmadrészt, ha a bíróság döntését egy olyan bírósági joggyakorlatra alapítja, amelynek alapjául szolgáló jogi normákat a jogalkotó új jogi szabályozás elfogadásával és hatálybaléptetésével összefüggésben kifejezetten hatályon kívül helyezett {20/2017. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [29]}.
- [34] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában tehát a *contra legem* jogértelmezés és jogalkalmazás csak kivételesen alapozza meg az alaptörvény-ellenességet, mégpedig akkor, ha a *contra legem* jogalkalmazás egyben – a 20/2017. (VII. 18.) AB határozatban foglalt feltételek fennállása esetén – alaptörvény-ellenesnek (*contra constitutionem*) minősül {lásd: 3280/2017. (XI. 2.) AB határozat, Indokolás [38]}.
- [35] 3. A fenti követelmények érvényesülése az indítványozó esetében arra tekintettel volt vizsgálható, hogy az indítványozó az összbüntetésbe foglalással érintett alapítéletekkel elbírált bűncselekményeket részben a régi Btk. hatálya alatt, részben a Btk. hatálybalépése után követte el (elkövetési idő: 2005. április 18. és 2016. október 4.), míg az összbüntetésbe foglalás kezdeményezésére egyértelműen a Btk. hatálya idején került sor. Sérelmezte az indítványozó, hogy ennek ellenére a bíróságok nem vetették össze a régi Btk. és a Btk. összbüntetéssel kapcsolatos rendelkezéseit és nem az indítványozó számára kedvezőbb régi Btk. alapján jártak el, hanem a Btk. szabályait alkalmazták. Azok alapján az összbüntetésbe foglalásra irányuló indítványát az elsőfokú bíróság elutasította, amely végzést a másodfokú bíróság helyben hagyta. A bíróságok ezen eljárását az indítványozó a visszaható hatály tilalmába ütközőnek és

az Alkotmánybíróság következetes irányadó jogértelmezésével ellentétesnek minősítette.

- [36] 3.1. A kifogásolt bírósági határozatok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálata keretében az Alkotmánybíróság mindenekelőtt visszautal az összbüntetés jogintézményét érintően a korábbi határozataiban tett és jelen alkotmánybírósági eljárásban is irányadó megállapításaira. Ezek köréből a konkrét esetben különösen azokat vette figyelembe, amelyeket a 3256/2022. (VI. 3.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.), továbbá a 3061/2023. (II. 16.) AB határozatban foglalt össze.
- [37] 3.2. Az indítványozó kifogásai kapcsán az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki.
- [38] A következetes alkotmánybírósági gyakorlat értelmében az összbüntetésbe foglalás során alkalmazandó büntető törvénykönyv meghatározásakor egyrészt az alapul fekvő bűncselekmények elkövetési idejének, másrészt az összbüntetésbe foglalás mint elbírálás időpontjának van meghatározó jelentősége. {Abh1., Indokolás [56]}
- [39] A bíróságok eljárását érintően az indítványozó jelen ügyben voltaképpen azt a módszert kifogásolta, amelynek segítségével a bíróság az elkövetési időt az összbüntetéssel érintett több bűncselekmény esetében megállapította. Ezen módszer kapcsán az Alkotmánybíróság rámutat, hogy már a 10/2018. (VII. 18.) AB határozatban megállapította: „a régi Btk. és a Btk. összbüntetési szabályainak, valamint azokkal összefüggésben a Btk. 2. § (1)–(2) bekezdése rendelkezéseinek az értelmezése az eljáró bíróság(ok), valamint – meghatározott esetben, így különösen a bírósági joggyakorlat egységének biztosítása érdekében – a Kúria feladata [Alaptörvény 26. cikk (3) bekezdése, bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény III. fejezete] {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [14]}. Ezen tevékenységük során a bíróságok a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik (Alaptörvény 28. cikk).” (Indokolás [81]) Az Alkotmánybíróság szerint tehát az elkövetési idő és annak alapján az elkövetés idején hatályban lévő büntető törvény meghatározásának a módja az összbüntetési szabályok alkalmazása keretébe eső olyan szakjogi kérdés, amelyet az eljáró bíróságoknak kell meghatározniuk. {Abh1., Indokolás [59]}
- [40] Utal rá az Alkotmánybíróság, hogy az indítványozó által kezdeményezett összbüntetési eljárásban alkalmazott módszer az elkövetési idő meghatározására az egy eljárásban elbírált több bűncselekmény esetén az Alkotmánybíróság által is hivatkozott bírói gyakorlat alapján történt. Ezen bírói gyakorlat értelmében abban az esetben, ha az elkövető a halmazatban elbírált bűncselekményeket több büntető törvény hatálya alatt követi el, az alkalmazandó jogszabály kiválasztását mindenkor az utolsóként megvalósított bűncselekmény elkövetési ideje alapozza meg.
- [41] Az indítványozó azon kifogásával összefüggésben, amely szerint a bíróságok nem az Alaptörvény 28. cikkével összhangban értelmezték a perújítás során hozott határozat és a jogerő egymáshoz való viszonyát, amikor a kötelező perújítást elrendelő és a

perújítást elutasító határozatok meghozatalának az időpontját nem vették figyelembe az összbüntetési eljárásban, az Alkotmánybíróság megjegyzi az alábbiakat. Habár az említett indítványozói kifogás a hozzá kapcsolt alaptörvényi rendelkezés alapján nem volt érdemben vizsgálható, ki kell emelni, hogy az összbüntetés alapjául szolgáló bírósági határozatok meghozatalának az időpontja az összbüntetésbe foglalhatóság szakjogi feltételrendszerének a vizsgálata és ezen feltételek teljesülése szempontjából jelentős. A fent utalt alkotmánybírósági gyakorlat értelmében a visszaható hatály tilalma sérelmének a megítélésében ezzel szemben nem az alaphatározatok hozatalának a dátuma, hanem az elkövetés és az elbírálás (vagyis az összbüntetésbe foglalás) időpontja meghatározó.. Ezért az erre alapított indítványozói kifogás abból a szempontból, hogy a kifogásolt bírósági határozatok összhangban állnak-e az Alkotmánybíróság összbüntetéssel összefüggő gyakorlatával, a felhívott alaptörvényi rendelkezéstől függetlenül sem volt figyelembe vehető. A konkrét ügyben felmerült szakjogi kérdések vizsgálata körében ugyanakkor az eljáró bíróságok az indítványozó kifogásait megvizsgálták. Az elsőfokú bíróság végzésében a Be. kapcsolódó szabályainak részletes elemzésével támasztotta alá, hogy az összbüntetésbe foglalhatóság megítélése szempontjából sem a perújítást elrendelő, sem a perújítást mint alaptalant elutasító bírósági határozatoknak nincs jelentősége, mivel azok nem ügydöntő végzések, azok eredményeképpen a perújított jogerős döntés megváltoztatására nem került sor.

[42] 3.3. A fentiek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy az indítványozó összbüntetési indítványa alapján eljáró bíróságok eleget tettek az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó visszaható hatály tilalmából és az Alkotmánybíróság határozataiból levezethető követelményeknek. Az eljáró bíróságok az Alkotmánybíróság irányadó gyakorlatával összhangban, a Btk. 2. §-ában foglalt szabályok alkalmazása keretében megállapították az elkövetés és az elbírálás idejét, az ezen időpontokban hatályban lévő, és annak alapján az alkalmazandó büntető törvénykönyvet. Ezért a támadott jogerős bírósági határozat és az elsőfokú végzés nem ellentétes az Alkotmánybíróság – bíróságokra is kötelező – határozataiból és az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdéséből fakadó követelményekkel. Ilyen módon ezek a bírósági határozatok nem tartalmazzák az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdését sértő jogértelmezést sem.

[43] 4. Az Alkotmánybíróság a Szegedi Ítéletábla Bpkf.I.642/2023/5. számú végzése és a Kecskeméti Törvényszék 2.Bpk.842/2023/7. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló indítványt a fentiekre tekintettel a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2024. július 16.

Dr. Czine Ágnes s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Handó Tünde s. k.,
alkotmánybíró

Haszonicsné Dr. Ádám Mária s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Márki Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.
alkotmánybíró